

Özel Okullarda Öğrenim Gören Ortaokul Öğrencilerinin Müzik Dersine Yönelik Tutumlarının Tespitine Yönelik Bir Tutum Ölçeği Geliştirilmesi

Developing an Attitude Scale for Determining the Attitudes of Secondary School Students Studying in Private Schools Towards Music Lesson

Hamza ÜSTÜN¹

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Başvuru Tarihi: 30.12.2020

Kabul Tarihi: 14.02.2021

Atf İçin: Üstün, H. (2021). Özel okullarda öğrenim gören ortaokul öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının tespitine yönelik bir tutum ölçeği geliştirilmesi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (AUJEF)*, 5(2), 127-143.

ÖZ: Bu çalışmada; özel okullarda öğrenim gören ortaokul öğrencilerinin müzik dersine karşı olan tutumlarının ölçülmesinde kullanılabilir bir ölçek geliştirilmesi ve süreçleri ele alınmıştır. Araştırmada likert tipi tutum ölçeği modelinden faydalanılmıştır. Uzman görüşlerinden yararlanılarak geliştirilen ve toplam 16 madde ile 4 alt boyuttan oluşan ölçeğin, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları, Ankara ilinde özel okullarda aktif olarak öğrenim görmekte olan 146 öğrenci aracılığı ile elde edilmiştir. Belirlenen alt boyutlar bilişsel, duyuşsal, davranışsal ve devinimsel olarak adlandırılmıştır. Analiz için IBM SPSS istatistik 22 paket programı kullanılmıştır. Özel Ortaokul Öğrencilerinin Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği'nin yapı geçerliliğini ortaya koymak amacıyla faktör çözümlemesi yapılmış olup, yapılan analizde varimax dönüşümlü temel bileşenler çözümlemesi metodu kullanılmıştır. Hazırlanan yapının güvenilirliği için iç tutarlık sayısı (Cronbach Alfa) ve bu bağlamda soruların toplamalarının korelasyonları hesaplanmıştır. Toplam dört ana faktörden oluşan ve faktör ağırlıklarının 0.62 ile 0.84 aralığında farklılaştığı, Kaiser-Meyer Olkin (KMO) değerinin 0.71, güvenilirliğin sağlanması için analiz edilen iç tutarlılık kat sayısı (Cronbach Alfa) değerinin 0.75 olduğu belirlenmiştir. Bu bulgulardan hareketle, geliştirilen ölçeğin özel okullarda öğrenim gören ortaokul öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarını belirlemede kullanılabilir, geçerlik ve güvenilirlik değerlerinin yeterli düzeyde bulunduğu bir araç olduğu belirlenmiştir.

Anahtar sözcükler: Müzik eğitimi, ortaokul müzik dersi, tutum, ölçek, tutum ölçeği

ABSTRACT: In this study, the development stages of a measurement tool that can be used to measure the attitudes of middle school students studying in private schools towards music lessons are explained. Likert type attitude scale model was used in the study. The validity and reliability studies of the scale, which was developed via the utilization of expert opinions and consists of 16 items and 4 sub-dimensions, were to be obtained by 146 students who are actively studying at private colleges in Ankara. The determined sub-dimensions are named as cognitive, affective, behavioral, and kinesthetic. IBM SPSS statistics 22 package program was utilized for the analysis. Factor analysis was conducted to determine the construct validity of the Attitude Scale of Private Secondary School Students towards Music Lesson, and the varimax rotation principal components analysis

¹ Dr., ustunhamza@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8084-7946

method was used in factor analysis. For the reliability of the scale, the internal consistency coefficient (Cronbach's Alpha) and, in this context, total item correlations were calculated. It was observed that the factor loadings of Kaiser-Meyer Olkin (KMO), which is composed of four principal factors, varied between 0.62 and 0.84, and its value was $\alpha=0.71$, and the internal consistency coefficient (Cronbach's Alpha) value calculated for the reliability study was $\alpha=0.75$. Based on these findings, it is thought that the developed scale is a tool that has sufficient validity and reliability values and can be used to determine the attitudes of middle school students studying in private schools towards music lesson.

Keywords: Music education, secondary music lesson, attitude, scale, attitude scale

1. GİRİŞ

Özel okullar cumhuriyet öncesi dönemden itibaren özellikle Osmanlı İmparatorluğu'nun sonlarına doğru ülkemizde etkin olarak faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Ülkemizde özel okul kavramına olan ilginin gün geçtikçe artması ve buna bağlı olarak da özel okul sayılarının artmasının en temel nedeni, velilerin çocuklarının gelişiminde ve akademik olarak ilerlemesinde devlet okullarına nazaran daha iyi bir eğitim alacaklarını düşünmeleridir. Özel okullar da velilerin bu beklentileri doğrultusunda okul profilini oluştururlar. Velilerden elde edilecek geri dönütler okulun imajının da düzenlenmesi için bir fırsat sunar ve bu geri bildirimler ücret karşılığında eğitim veren bu kurumların, devlet okullarından ayrılan yönlerinin belirlenmesinde ve farklılıklarının ortaya konmasında belirleyici bir faktördür (Nartün ve Kaya, 2016, s.155).

Özel okulların birçoğunda sürdürülen müzik eğitimi, devlet okullarında sürdürülen müzik eğitiminden çeşitli farklılıklar içerir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın denetiminde eğitim öğretim faaliyetlerini sürdüren ve yayımlanan öğretim programı içeriklerini okullarında uygulayan özel okullar ek olarak, öğrencilere bireysel enstrüman eğitimi, bireysel ses eğitimi gibi çeşitli branşlarda kurs ve seçmeli ders etkinliklerini gerçekleştirebilmektedirler. " Her öğrenci bir enstrüman çalmalıdır ve mezun olan her öğrenci bir enstrümanı çalar", "Her öğrenciye özel piyanonun bulunduğu piyano sınıfları mevcuttur", " Keman, gitar, ritim, Orff schulwerk, yan flüt ve daha bir çok enstrüman için sanatçı eğitmenler ve tam donanımlı atölyeler mevcuttur" şeklinde demeçler vererek müzik eğitiminde farklılıklarını ortaya koymaktadırlar (Sınav, Irmak, İtü Doğa kolejleri vd. 2020). Ücret karşılığında eğitim öğretim gerçekleştirilen bu kurumlarda, müzik dersine karşı olan veli ve öğrenci tutumları da farklılıklar göstermektedir. Devlet okullarında mümkün olmayan enstrüman eğitimi, bireysel ses eğitimleri ve toplu orkestra çalışmaları gibi etkinliklerin bu okullarda gerçekleşiyor olması, öğrencilerin müzik dersine karşı olan tutumlarının belirlenmesinde ayrıca önemli bir unsur olarak ön plana çıkmaktadır. Tutumların belirlenmesi, ölçülmesi psikolojinin ana konularından biridir. Erkuş (2003, s.151) tutumların bileşenleri ve ölçülmesi çalışmasında, " Tutum diğer pek çok psikolojik değişken gibi, bileşik, doğrudan gözlemlenmeyen, gözlenen bazı davranışsal göstergelerle vardanan kuramsal bir değişkendir. Bu nedenle onun hangi bileşenlerden oluştuğu konusundaki tartışmalar ölçme ve içevuruklaştırma çabalarıyla birlikte günümüzde de sürmektedir". Sosyal psikolog Allport'a (1935) göre tutum, hayat yolu ile düzenlenen, kişinin bağlantılı olduğu bütün obje ve durumlara verdiği reaksiyon üzerinde yönlendirici ve devinimsel tesir yaratan sinirsel ve belleksel hazır olma halidir.

Tutum, kişinin edindiği değerlere sadık kalarak bir sembolü, objeyi, bir şahıs ya da dünyayı iyi veya kötü, yararlı veya zararlı halleriyle anlamlandırıldığı bir ön düşünce şeklidir. Farklı bir anlatımla tutum, kişinin etrafındaki bir simgeyi, bir objeyi veya hadiseyi anlamlı ya da anlamsız bir biçimde kavramsallaştırma yönelimidir (İnceoğlu, 1993, s.13). Tutum, farklı yaşanmışlıklardan dolayı kişinin eylemde bulunma veya kurulumu halinde, duyguların, isteklerin, önyargılarının, korkularının,

inançlarının veya başka eğilimlerinin karışımıdır. Olumu veya olumsuz değerinde olan çevrede bulunan olguya, doğru ya da tam karşı harekete geçmeye yönelik bir eğilimdir. Psikolojik duruma ilişkin olumlu veya olumsuz duygu derecelendirmesidir. Bir olay ile ilgili, tepkilerin uygunluğuna göre kişilerin uygun gördüğü yöne doğru yönelmesine olanak sağlayan heyecan olarak da düşünülebilir (Chave, Bogardus ve Anderson'dan akt. Erkuş, 2003, s.153).

Eğitim, tutumların belirlenmesinde ve değiştirilmesinde önemli bir araç olarak görülmektedir. Öğretmenlerin ve öğrencilerin derslerine ve sosyal yaşama ait olgulara karşı olan tutumlarının neler olduğu ya da bu tutumlarının nasıl ölçüleceği hakkında bilgi sahibi olmaları, eğitim öğretim faaliyetlerinin daha sağlıklı ilerleyebilmesi açısından önem arz etmektedir. Bu bağlamda, eğitim alanında gerçekleştirilen ölçek geliştirme çalışmaları da ayrıca önem kazanmıştır. Bireylerin kendi yaşantısı yolu ile davranışlarında müziksel değişiklikler geliştirmeyi amaçlayan müzik eğitiminde de öğrencilerin ders ile ilgili tutumlarının belirlenmesi büyük öneme sahiptir. Eğitim planlayıcılarının dersleri ile ilgili geri dönütlerin alınması açısından da bu tutumların belirlenmesi önemlidir. Abeles (1995) müzik eğitiminin sosyal ve psikolojik durumlarını özgörü, roller ve umutlar, birbirleri ile yarış, yardımlaşma, önderlik, güven duygusu ve tutumlar olarak sınıflandırmıştır. Ayrıca, müzik eğitime ilişkin faydalı tutumların ilerlemesinin eğitimin en mühim amacı olarak belirlemiştir (Abeles'den akt. Özmentes, 2006, s. 26). Müzik eğitimi, ana hedef olarak toplumun ve kişinin sanatsal ihtiyaçlarını gidermeye yönelik beğeni oluşturma, çevresine karşı müziksel farkındalık yaratmaya yönelik davranışlarını geliştirmeyi ve değiştirmeyi amaçlamaktadır. Öğrenim sürecinde olan öğrencilerin duygularını ifade etmekte de önemli bir yere sahip olan müzik eğitimi, öğrencilerin kişisel gelişimi, sosyal gelişimi, özgüveninin sağlanması gibi birçok alanda bireysel fayda sağlar (Uçan, 1997, s. 176; Ömür, 2001, s.27).

1.1. Amaç ve Önem

Ortaokul döneminde müzik derslerini özel okullarda geçiren öğrencilerin, müzik dersi öğretim programında belirlenen kazanımların yanında, özel enstrüman dersleri, ses eğitimi dersleri, bando ve orkestra gibi çalgı topluluklarında yer alabilme etkinliklerinde bulunabilme şansları, bu derse olan tutumlarının ölçülmesinde ayrıca önem taşımaktadır. Öğrencilerin zorunlu olarak bir enstrüman çalmaya yönlendirilmesi, olumlu olduğu kadar olumsuz yönleri ile de ele alınması gereken bir durumdur. Bu bağlamda, özel ortaokullarda öğrenim görmekte olan öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumlarının tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

İlgili literatür incelendiğinde de özel okullarda gerçekleştirilen müzik dersleri ile ilgili herhangi bir çalışmanın olmaması, bu alanda gerçekleştirilecek çalışmalara öncülük etmesi bakımından önem arz etmektedir. Buradan hareketle; araştırmanın problem cümlesi; " Özel okullarda öğrenim gören

ortaokul öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının tespitine ilişkin nasıl bir tutum ölçeği gerçekleştirilebilir?" biçiminde oluşturulmuştur.

Genel müzik eğitimi boyutu, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan öğretim programları doğrultusunda, belirlenen konulara yönelik kazanımların öğrenciye aktarılması çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Özel okullar, belirlenen bu kazanımlara ek olarak farklı müziksel eğitimler ve kazanımlar içermektedir. Müzik alanı ile ilgili literatür incelendiğinde, özel okullarda gerçekleştirilen müzik eğitiminin ölçülmesi ile ilgili bir çalışmanın olmadığı belirlenmiştir. Öğrenme süreçlerinin farklı ilerlediği bu kurumlardaki müzik eğitimi ile ilgili gerçekleştirilen ilk tutum ölçeği geliştirme çalışması olması nedeni ile de, çalışma ayrıca önemli bir konuma gelmektedir.

Geliştirilen ölçeğin özel ortaokullarda görev yapmakta olan yöneticiler, müzik öğretmenleri ve alanla ilgili akademik çalışmalar gerçekleştirecek olan bilim insanlarına faydalı bir kaynak olacağı düşünülmektedir. Farklı öğretim yöntem ve teknikleri kullanılan özel ortaokullarda, müzik derslerinin daha etkili ve verimli geçirebilmek, başarıyı olumlu anlamda arttırabilmek adına, hazırlanan bu ölçeğin müzik eğitimi alanına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Araştırma bir ölçek geliştirme çalışmasıdır ve tarama modeli üzerinetasarlanmıştır. Karasar (2009) tarama modelini geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekli ile betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımı olarak açıklamıştır. Ölçek kavramı özünde ölçme sonuçlarının matematiksel niteliklerini göstermekle birlikte, eğitim ve psikoloji gibi davranış bilimlerinin birçok alanında, hedeflenen kişi(ler), sistem, konu ya da içerik açısından veri/bilgi toplamak amacıyla kullanılır (Yurdugül, 2005, s.1).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırma, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak Ankara ilinde faaliyetlerini sürdüren özel bir okulda öğrenim görmekte olan 146 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada yer alan öğrencilerin yaş sınırlıkları 10 ile 15 arasında değişmektedir. Çalışma grubunun tüm seviyeleri temsil etmesi açısından, ortaokul öğrencilerinden 5. sınıf 46, 6. sınıf 47, 7. sınıf 47 ve 8. sınıf 46 kişi toplam 146 öğrenci çalışmaya dâhil edilmiştir. Çalışma grubunu belirlerken öğrencilerin aktif olarak müzik dersine katılımları ve gönüllü olmalarına özen gösterilmiştir.

Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrenciler ile ilgili okul müdürlüklerinden ve velilerden gönüllü katılımcı formu aracılığı ile izinler alınmıştır. Özel okullarda öğrenim gören ortaokul öğrencilerinin müzik dersine karşı tutumlarının tespitini belirlemeye yönelik olan bu çalışmanın nasıl bir yol izlenerek oluşturulduğu ve ilgili bilgilendirmeler aşağıda açıklanmıştır.

2.3. Ölçeğin Geliştirilmesi

Hazırlanacak olan ölçek için ilk olarak literatür belirlenip incelenerek, ortaokul müzik dersi kavramı ile ilgili göstergelerin nelerden oluşturulabileceği belirlenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda ulusal ve uluslararası alanda gerçekleştirilen çalışmalar incelenerek, hazırlanan ölçekte kullanılabilecek ifadeler üzerinde çalışılmıştır. Müzik dersi ile ilgili bütün alt boyutlar hazırlanan öğretim programında yer alan kazanımlar doğrultusunda değerlendirilerek toplamda 25 maddeden oluşan bir dağar hazırlanmıştır. Sonrasında bu 25 maddelik ölçeğin maddeler arasındaki uyumsuzluk, anlaşılmayan ifadeler, birden fazla yargı içeren maddelerin sorunlu olmasından dolayı madde sayısı 16'ya düşürülmüştür. Ölçekte, bilişsel boyuta ilişkin 6 madde, duyuşsal boyutuna ilişkin 4 madde, davranışsal boyuta ilişkin 3 madde, devinişsel boyuta ilişkin ise 3 madde yer almıştır.

Tablo 1: Göstergelere İlişkin Yazılan Maddeler

Kategori	İlgili Maddeler
Bilişsel	m3, m9, m11, m12, m15, m16
Duyuşsal	m1, m8, m10, m14
Davranışsal	m2, m5, m6
Devinişsel	m4, m7, m13

İçerik geçerliliği, alan uzmanlarının görüşleri alınarak, geliştirilen aracın amacı ve hedeflerine uygunluğuna, ölçülecek alanı temsil edebileceğine dair karar verici bir unsurdur (Karasar, 2002, s.46). Oluşturulan 25 maddelik ölçek formu, alan uzmanlarından oluşan bir ekip tarafından görüşlerinin alınması için müzik eğitimi uzmanı iki öğretim üyesi ve eğitim bilimleri uzmanı bir öğretim üyesi aracılığı ile puanlanmıştır. Ölçeğin içerik geçerliliği için Lawshe tarafından geliştirilen endeks puanlama sistemi kullanılmıştır. Uzmanlar tarafından tüm sorular için "madde hedefleneni ölçüyor", "madde konu ile ilgili ama gereksiz" ve "madde yapıyı ölçmez" ifadeleri işaretlenmiş sadece maddenin gerekli olduğu ibaresini işaretleyen uzmanların görüşleri endeks puanına eklenerek 16 maddelik ölçek son halini almıştır (Peach,2017). Lawshe içerik geçerlilik endeksi 0.708 olarak bulunmuştur.

Tablo 2: Lawshe İçerik Endeksi

	Uzman 1	Uzman 2	Uzman 3	CVR
m1	x	x	x	1
m2	x	x		0.333
m3	x	x	x	1
m4	x		x	0.333
m5	x	x	x	1
m6		x	x	0.333
m7	x	x	x	1
m8	x	x	x	1
m9	x	x	x	1
m10		x	x	0.333
m11	x	x	x	1
m12	x	x		0.333
m13	x	x		0.333
m14	x	x	x	1
m15	x		x	0.333
m16	x	x	x	1
CVI				0.708

Hazırlanan forma katılım sağlayacak öğrencilerin, sorulardaki ifadelere katılma seviyelerini belirlemek için, 1 ile 5 arasında kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum, kesinlikle katılıyorum biçiminde Likert türü beşli derecelendirme ölçeğinden faydalanılmıştır. Likert ölçeklerinde olumsuz maddelerin kodlanmasında ters kodlama özelliğinden faydalanılmış olup, istatistiki analiz sonuçları için IBM SPSS istatistik 22 paket programı kullanılmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

İlk olarak elde edilen verilerin faktör analizine uygunluğu [KMO] belirlenmeye çalışılmıştır. Özel ortaokul müzik dersi tutum ölçeği'nin yapı geçerliğini sınavabilmek için varimax döndürme ile temel bileşenler çözümlemesinden yararlanılarak açımlayıcı faktör analizi (AFA) yapılmıştır. Geliştirilen yapının kapsam ve güvenilirliğini belirlemeye yönelik Cronbach alpha katsayısı belirlenmiştir. Soruların geçerli olduğuna kanıt sağlamak maksatıyla madde test korelasyonları hesaplanmıştır. Bütün soruların madde analizini gerçekleştirmek, soru ile ilgili katılımcıların

belirledikleri puanların, katılımın sağlandığı tüm maddelere verilen cevaplardan elde edilen toplam puanlara olan korelasyonudur. Güçlü derecede korelasyon belirlenilen sorular ölçeğe dahil edilir. Korelasyonun düşük olduğu sorular ise değerlendirilmeye alınmaz. Soruların belirlenen tutumları değerlendirmesi ve ölçmesi esas alınmalıdır. (Turgut ve Baykul,1992, s.162). Faktör analizinin gerçekleşmesinin ardından, 16 maddeden meydana gelen "Özel Ortaokul Öğrencilerinin Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği"nin kaç tane faktörden meydana geldiği belirlenmiştir. Bu gaye ile, elde edilen veriler üstünde faktör analizi yöntemi olarak belirlenen Temel Bileşenler Analizi uygulanmıştır. Bu çözümlene yönteminde Kaiser-Meyer Olkin (KMO) sonucu 0.71 olarak belirlenmiş ve eigen oranı 1.00 oranından yüksek elde edilen maddeler ölçeğe dahil edilmiştir.

2.5. Araştırmanın Etik İzinleri

Araştırma, Gazi Üniversitesi Ölçme Değerlendirme Etik Alt Çalışma Grubunun 08.09.2020 tarihli 91610558-604.01.02 numaralı izni alınarak gerçekleştirilmiştir.

3. BULGULAR

Ulaşılabilen kaynaklar ve alan ile ilgili gerçekleştirilmiş çalışmalar incelendiğinde, ölçek geliştirme alanında yapılan çalışmalarda faktör analizinin gerçekleştirilebilmesi için hedeflenen örneklem sayıları ile ilgili farklı kriterlerin ve anlatımların olduğu gözlemlenmektedir. Bahsedilen bu büyüklüğün hazırlanan ölçekteki soru adetinden beş ile on katı arasında belirlenmesinin yeterli olacağına değinilmiştir. Faktör analizine geçmeden önce verilerin uygun olup olmadığını belirlemek amacı ile KMO katsayısı belirlenmiştir. KMO değerinin 0.71 olduğu bulunmuştur. Kaiser (1974) çalışmalarda elde edilen bu oranın 0.5'den yüksek bulunması halinde faktör analizinin yapılabileceğini açıklamıştır. Pallant (2001) çalışmasında bu değer 0.6' dan yüksek olması gerektiğini vurgulamaktadır. (Kline, 1994; Pett, Kass ve Tinsley, 1979; Tavşancıl, 2005; Lackey ve Sullivan, 2003' den akt. Çakmak, Çebi ve Kan 2014, s.758).

İlgili literatür incelendiğinde, bir faktörün oluşturulabilmesi için faktör yüklerinin değerlerinin en az 0.30 ve en az 3 maddeden oluşturulması gerektiği vurgulanmaktadır. Aynı zamanda bir değişkenin birden çok faktöre verdiği yüklerin arasındaki farklılığın en düşük 0.1 değerinde seyretmesinin olumlu olacağı düşünülmektedir. (Stevens, 2002; Hogarthy vd, 2005; Ford, MacCallum ve Tait,1986' dan akt. Karaman, Atar ve Aktan, 2017, s. 1180). AFA sonucunda ölçeğin özdeğerinin 1 değerinden yüksek toplam dört faktör olarak belirlendiği saptanmıştır. Belirlenen dört faktörün hazırlanan ölçeğe ait açıkladığı varyans %60,37 dir. Herhangi faktörde oran olarak yük belirtmeyen ve binişik sorular (maddeler) ölçekten ayıklanmıştır. Tablo 3' de maddelerle ilgili faktör yükleri ve açıklanan toplam varyans sunulmuştur.

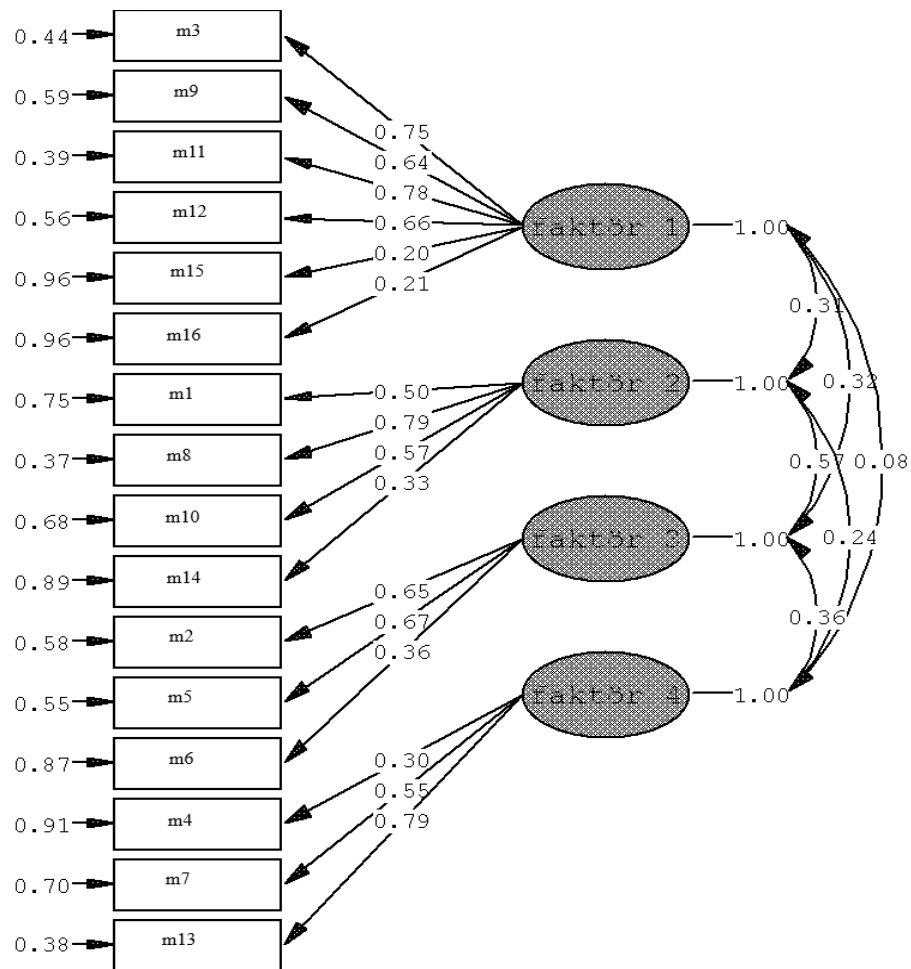
Tablo 3: Faktör Yükleri ve Toplam Varyans

Maddeler	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4
m3. En sevdiğim ders müzik dersidir.	.736			
m9. Müzik dersine hevesle gelirim.	.730			
m11. Müzik dersi hiçbir zaman ilgimi çekmedi.	.847			
m12. Müzik dersi ile ilişkili her şeye merak duyarım.	.808			
m15. Müzik ders saatlerinin artmasını isterim.	.827			
m16. Müzik dersini sabırsızlıkla beklerim.	.796			
m1. Müzik dersi seçmeli bir ders olsa sevinirim.		.763		
m8. Müzik dersi ortaokul öğrencileri için gereksiz bir derstir.		.765		
m10. Müzik derslerini kaçırdığımda üzülürüm.		.633		
m14. Müzik dersinde verilen tüm eserleri ayırt etmeksizin çalışırım.		.643		
m2. Müzik dersinden sonra kendimi yorgun hissederim.			.667	
m5. Müzik dersi ile ilgili etkinliklere seveerek katılırım.			.723	
m6. Müzik dersi sıkıcı bir derstir.			.624	
m4. Müzik dersinde yeteneklerimin geliştiğini hissediyorum.				.555
m7. Müzik dersinde öğrendiklerimin yıl sonunda sergilenecek olması motivemi artırıyor.				.671
m13. Müzik dersi bende stres yaratır.				.799
Açıklanan Varyans	23.70	15.61	11.70	9.36
Açıklanan Toplam Varyans	60,37			

Tablo 3'de belirtildiği üzere, ilk faktör olan birinci faktör yükü .73 ile .84 oranları arasında farklı yüklere sahip 6 maddeden, ikinci faktörün oranı .63 ile .76 oranları arasında değişen 4 maddeden, üçüncü faktörün oranı .62 ile .72 oranları arasında farklılık gösteren 3 maddeden ve son faktör olan dördüncü faktörün oranı ise .55 ile .79 arasında farklılıklar gösteren toplam 3 maddeden oluşmaktadır. Belirlenen bu dört faktörün genel varyansın %60.37'sini açıkladığı görülmektedir. Birinci faktör genel toplam varyansın %23.7' sini açıklamakta olup "bilişsel" olarak adlandırılmıştır. İkinci faktör genel toplam varyansın %15.61' i ni açıklayarak "duyuşsal" olarak, üçüncü faktör genel toplam varyansın %11.7'si ni açıklamakta olup "davranışsal" olarak adlandırılmıştır. Son faktör olan dördüncü faktör ise, genel toplam varyansın %9.36'sının yükünü alarak "devinişsel" olarak adlandırılmıştır.

Açımlayıcı faktör çözümlemesi ve analizinin (AFA) gerçekleşmesinin ardından belirlenen modelin, yapı geçerliğini belirleyebilmek adına doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulaması gerçekleştirilmiştir (Kline, 2005). Çalışma kapsamında model uyum indeksleri χ^2/df Chi-square, RMSEA, SRMR, GFI, AGFI, NFI ve CFI indeksleri dikkate alınmıştır. DFA'da incelenmesi gereken

önemli değişken χ^2 model uyum istatistikleridir. Bu değer serbestlik derecesine göre değerlendirilir. Mükemmel modele $\chi^2/sd \leq 2$ şeklinde erişilir (Bulut, Ulu ve Kan, 2015). Değişkenlerin gerçekleştirilmesi ile birlikte modelle ilgili uyum endeksleri son hallerini almışlardır. Bu bağlamda $\chi^2/df=0.98$ ($p=.000$); RMSEA= .086; GFI= .85; AGFI= .79; CFI=.84; NFI= .74; SRMR= .08 sonuçları elde edilmiştir. Aşağıdaki şekil 1' e bakıldığında toplam dört faktörden oluşturulmuş yapı ile ilgili model gösterilmektedir. Şekilde de belirtildiği gibi uyum endekslerine bakıldığında, χ^2/df oranının 0.98 olarak belirlendiği görülmektedir. Alanyazında belirlenen bu oranın küçük ölçekli örneklemelerde 2.5 değerinden küçük olduğu yapıların mükemmel uyuma işaret edildiği vurgulanmaktadır (Kline, 2005' den akt. Çetinkaya, Güldüren ve Keser, 2017, s.46). Modele ait RMSEA oranının .086 olduğu görülmektedir. Brown (2006) Jöreskog ve Sörbom (1993) belirlenen bu oranların olumlu bir uyuma işaret ettiğini belirtmişlerdir. CFI değeri= .84 ve NFI değeri= .74 olmuştur, bu durum da mükemmel uyuma sahip olduğunu göstermektedir. (Jöreskog ve Sörbom' dan akt. Çakmak,Çebi ve Kan 2014). Bu doğrultuda GFI ve AGFI değeri indekslerinin de gerçekleştirilen bu ölçümler sonucunda, uyum bağlamında yeterli seviyeye ulaştıklarını söylemek mümkündür.

Chi-Square=202.30, df=98, P-value=0.00000, RMSEA=0.086

Şekil 1: Doğrulayıcı Faktör Analizi

Şekil 1'de görüldüğü gibi 16 gözlemlenen madde ve 4 ana faktör den oluşan modelin uyumluluk endekslerine bakıldığında, birinci faktör olan bilişsel boyuta ilişkin değişkenlerin 0.20 ile 0.78 arasında, ikinci faktör olan duyuşsal boyuta ilişkin değişkenlerin 0.33 ile 0.79 arasında, üçüncü faktör olan davranışsal boyut ile ilgili değişkenlerin 0.36 ile 0.67 arasında ve son olarak dördüncü faktör olan devinişsel boyut ile ilgili değişkenlerin ise 0.30 ile 0.79 aralığında olduğu gözlemlenmektedir. Model incelendiğinde birbirleri ile olan en yüksek ilişkinin duyuşsal boyuta ilişkin maddeler ile davranışsal boyuta ilişkin maddeler arasında olduğu görülmektedir (0.57).

Modelin hata varyanslarına bakıldığında ise, bilişsel boyuta ilişkin maddelerin değerlerinin 0.39 ile 0.96 aralığında, duyuşsal boyuta ilişkin maddelerin 0.37 ile 0.89 arasında olduğu, davranışsal boyuta ilişkin maddelerin 0.55 ile 0.87 arasında ve son olarak devinişsel boyuta ilişkin maddelerin ise 0.38 ile 0.91 aralığında olduğu gözlemlenmektedir. AFA sonucunda 16 madde ve 4 faktörden oluşan "Özel Ortaokul Öğrencilerinin Müzik Dersi Tutum Ölçeği" nin faktör biçiminin DFA' dan yararlanılarak gerçekleştirilen model tarafından doğrulandığı görülmektedir.

Geliştirilen ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için yapılan Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısının $C_{ra} = .75$ olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Güvenirlik için gerçekleştirilen cronbach alpha katsayısının genel olarak .70 değerinden yüksek olması, çalışmanın güvenilirliği için yeterli seviyede olduğu anlamını taşımaktadır. (Nunnally' den akt. Çakmak, Çebi ve Kan, 2014).

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Öğrenme etkinliğinin gerçekleştirilmesinde, öğrencilerin davranışlarının ve derse yönelik tutumlarının belirlenmesi büyük önem arz etmektedir. Başarılı ve etkili bir müzik eğitimi gerçekleşmesi için öğrencilerin derse yönelik tutumlarının ölçülmesi ve belirlenen bu tutumlara göre dersin planlanması, yönlendirilmesi ile geri dönütlerin alınması gerekmektedir. Bu bağlamda bu araştırma ile, özel okullarda ayrıca önem kazanan müzik dersine yönelik tutumların belirlenmesinde kullanılabilecek bir tutum ölçeği geliştirilmiştir.

Araştırma sonuçları, geçerlik ve güvenilirliği test edilmiş, kullanılabilir bir ölçek geliştirildiğini göstermektedir. Özel okullarda görev yapan öğretmen ve yöneticiler tarafından kullanılması amaçlanan bu ölçeğin, müzik eğitiminin çeşitli farklılıklar ile yürütüldüğü bu okullarda faydalı bir ölçme aracı olarak kullanılabileceğini göstermektedir. Elde edilen veriler ile bu okulların müzik eğitimi politikalarında gelişmeler sağlayacakları düşünülmektedir.

Müzik dersi ile ilgili literatür incelendiğinde, mesleki müzik eğitimi verilen kurumlarda yürütülmekte olan derslerle ilgili ve müzik öğretmeni adayları ile ilgili ölçek geliştirme çalışmalarına ağırlık verildiği görülmektedir. Canakay (2006) "Müzik Teorisi Dersine İlişkin Tutum Ölçeği Geliştirme" isimli bildirisinde, on maddeden oluşan bir tutum ölçeği geliştirmiştir. Ekici (2012)

"Bireysel Ses Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi" isimli makalesinde 48 maddeden oluşan bir ölçek geliştirilerek müzik eğitimi öğrenimi gören öğretmen adayları üzerinde, çalışmamızda yer alan yöntem ve tekniklerin benzeri bir şekilde uygulayarak, çalışmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamıştır. Tufan ve Güdek (2008) "Piyano Dersi Tutum Ölçeği Geliştirmesi" isimli makalelerinde ise, toplam 30 maddeden oluşan ölçekleri ile, mesleki müzik eğitimi alan öğretmen adaylarının piyano dersine yönelik tutumlarını ölçebilecek bir ölçek geliştirmişlerdir.

Özmenteş (2006) müzik derslerine ilişkin tutumları belirlemek için geliştirdiği ölçek çalışmasında, ilköğretim 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının ölçülebileceği bir ölçek geliştirmiştir. Varış ve Cesur (2012) yılında gerçekleştirdiği çalışmalarında ise, ortaöğretim düzeyi müzik dersine yönelik tutumların belirlenebileceği bir ölçek geliştirmişlerdir. Bu iki çalışmanın hazırlanış ve geçerlilik güvenilirlik aşamaları çalışmanın paralelinde ilerlemiştir. Tutumların belirleneceği seviyelere bakıldığında, ilk çalışma ilkökul seviyesinde olan 4. sınıflar ile günümüzde ortaokul seviyesinde bulunan 5. sınıfları ölçerken, ikinci çalışmada bu seviyenin lise seviyesini ölçmeye yönelik olduğu görülmektedir. Umuzdaş (2012) çalışmasında 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirmiş ve 2015 yılında (M. S. Umuzdaş & S. Umuzdaş) aynı ölçeğin geliştirilmesi ile birlikte 8. sınıflara yönelik bir tutum ölçeği belirleme çalışması yapmıştır. Her iki çalışmada da ölçeğin geliştirilme aşamaları çalışma ile benzer özelliktedir. Çalışmaların sonuç ve önerileri de çalışmamızı destekler niteliktedir.

Gerçekleştirilen bu çalışma ile, özel okullarda öğrenim görmekte olan ortaokul öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının belirlenmesine ve ölçülmesine ilişkin bir tutum ölçeği geliştirilmiştir. Geliştirilen ölçekte toplam 16 adet madde bulunmaktadır. Ölçeklendirme de beşli derecelendirmeli likert tipi ölçek formatından yararlanılmış olup, olumsuz maddeler tersinden puanlandırılmayla çalışmaya dâhil edilmiştir. Hazırlanan ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik sonuçlarına bakıldığında, genel ve faktörler temelinde kabul edilebilir seviyede olduğu görülmektedir. Ölçeğin kapsam geçerliliğinin belirlenmesinde görüşlerine başvuru uzman görüşlerine, yapı geçerliliğinin belirlenmesinde ise AFA ve DFA yöntemlerine başvurulmuştur. Ölçeğin faktör yüklerinin kabul edilebilir seviyede belirlendiği, uyum endekslerinin veriler ve model ilişkisi içerisinde onaylanabilir seviyede uyum gösterdiği sonucuna varılmıştır.

Elde edilen sonuçlar neticesinde öneriler şu şekilde oluşmuştur.

- Geliştirilen bu ölçek özel okulların ortaokul kademesi için hazırlanmıştır. Devlet okullarından farklı olarak özel okulların ilkökul kademelerinde de müzik derslerine branş öğretmeni olarak müzik öğretmenleri girmektedir. Çalışma, genişletilerek ilkökul ve lise kademelerinde de uygulanabilir.
- Hazırlanan ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları, zaman ve maddi olanaklar göz önüne alınarak aynı grup üzerinde gerçekleştirilmiştir. İlerletilecek çalışmalarda bu iki

grubun değişik ortamlarda öğrenimlerini gerçekleştiren öğrenciler ile çalışılarak geçerlik ve güvenirlik testlerin yapılması sağlanabilir.

- Müzik eğitimi ile ilgili ölçek geliştirme çalışmalarının sayılarının azlığı dikkat çekmektedir. Özellikle genel müzik eğitimi boyutunda, sınıf seviyelerine inilerek her bir seviye için ayrı ölçek geliştirme çalışmalarının gerçekleşmesinin, müzik eğitimi adına faydalı olacağı düşünülmektedir.
- Mesleki müzik eğitimi verilen kurumlarda, lisans ve lisansüstü seviyelerde ölçek geliştirme ile ilgili bilgilerin öğrencilere aktarılması, ileride öğretmen adaylarının derslerinde öğrencilerin tutumlarını belirleyebilmede yardımcı olabileceği önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Allport, G. W. (1935). *Attitude Theory and Measurement*. New York: John Wiley and Sons.
- Bulut, B. Ulu, H. Kan, A. (2015). Multimodal Literacy Scale: A Study of Validity and Reliability. *Eurasian Journal of Educational Research*, 61, 45-60.
- Canakay, E. (2006). *Müzik Teorisi Dersine İlişkin Tutum Ölçeği Geliştirme*. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu, 26-28 Nisan, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Çakmak E. Çebi, A. Kan, A. (2014). E-Öğrenme Ortamlarına Yönelik Sosyal Bulunuşluk Ölçeği Geliştirme Çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Edam*, 14(2), 755-768.
- Çetinkaya, E. Güldüren, E. Keser, H. (2017). Öğretmenler İçin Bilgi Güvenliği Farkındalık Ölçeği (BGFÖ) Geliştirme Çalışması. *Milli Eğitim Dergisi*, 216, 33-52.
- Ekici, T. (2012). Bireysel Ses Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirilmesi, *GEFAD*, 32(3), 557-569.
- Erkuş, A. (2003). *Psikometri Üzerine Yazılar*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- İnceoğlu, M. (1993). *Tutum Algı İletişim*. Ankara: Verso Yayıncılık.
- Karaman, H. Atar, B. Aktan, D. (2017). Açıklayıcı Faktör Analizinde Kullanılan Faktör Çıkartma Yöntemlerinin Karşılaştırılması. *GEFAD*, 37 (3), 1173- 1193.
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel
- Karasar, N. (2009) . *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel
- Kolejlerde Sanat Eğitimi (2020, 10 Eylül). Erişim adresi: <https://www.irmak.k12.tr/muzik-ve-enstruman-egitimi-tr-4737> <https://sinavkoleji.com.tr/Home/Detay/kecioren?seo=enstruman-ve-muzikatolyeleri&mid=6446&kid=223> <https://www.dogakoleji.k12.tr/tr/egitim/sanat-ve-spor>
- Kline, R. B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling*, New York: Guilford Press.
- Nartün, Ş. Kaya, A. (2016). Özel Okul Velilerinin Beklentileri Doğrultusunda Okul İmajı Oluşturma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5 (2), 153-167.
- Ömür, M. (2001). *Sesin peşinde*(1. Baskı). İstanbul: Pan.
- Özmenteş, G. (2006). Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi. *İlköğretim Online*, 5(1), 23-29.
- Peach, Harold. (2017). Calculates Lawshe Content Validity Ratios (CVR) for an item and a Content Validity Index (CVI) value for the overall instrument.
- Tufan, E. Güdek, B. (2008). Piyano Dersi Tutum Ölçeği Geliştirilmesi, *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28 (1), 75-90.
- Turgut, M. Fuat ve Y. Baykul. (1992). *Ölçekleme Teknikleri*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Uçan, A. (1997). *Müzik eğitimi, temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar*, Ankara: Müzik Ansiklopedisi.

- Umuzdaş, S. (2012). İlköğretim Müzik Dersine İlişkin Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi, *International Journal of Human Sciences*, 9 (2), 1510- 1523.
- Umuzdaş, S. M. Umuzdaş, S. (2015). 8. Sınıf Öğrencilerinin Müzik Dersine İlişkin Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi, *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5, 273-281.
- Yurdugül, H. (2005). *Ölçek Geliştirme Çalışmalarında Kapsam Geçerliliği İçin Kapsam Geçerlik İndekslerinin Kullanılması*. XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 28-30 Eylül, Denizli.

EXTENDED ABSTRACT

Private schools have been maintaining their activities effectively in our country since the pre-republic period, especially towards the end of the Ottoman Empire. Education is seen as an important tool in determining and changing attitudes. It is important for teachers and students to have information about what their attitudes are towards the phenomena belonging to their lessons and the social life, or how to measure these attitudes, in terms of healthier progress in educational activities. In this context, scale development studies in the education field have also gained importance. Within the scope of music education, determining the students' attitudes towards the lesson is of great importance in music education, which aims to develop musical changes in the behavior of the individual through his/her own life.

The study was carried out in 2018-2019 academic year with 146 students studying at private colleges in Ankara. Within the scope of the study, it was first evaluated whether the data were suitable for factor analysis [KMO] coefficient. In order to determine the construct validity of the Music Lesson Attitude Scale, EFA was performed via varimax rotation and principal component analysis. The Cronbach Alpha coefficient was calculated for the sub-dimensions and total reliability of the scale. Item test correlations were determined to provide evidence for item validity. Through the application of factor analysis, we tried to determine whether or not the "Attitude Scale of Private Secondary School Students towards Music Lesson", which consists of 16 items, was single or multi-factor. For this purpose, "Principal Components Analysis", which is a factor analysis technique, was conducted on the collected data. Kaiser-Meyer Olkin (KMO) value in principal components analysis was determined as .71, and items with an eigenvalue greater than 1.00 were included in the scale.

When the available resources and the studies conducted on the field are examined, different criteria and expressions emerge regarding the sample size that must be reached in order to be able to perform factor analysis in studies conducted in the field of scale development. In general, the sample size is desired to be 5-10 times the number of items in the scale. Before starting the factor analysis, KMO value was determined as .71. Kaiser (1974) states that factor analysis can be performed if the KMO value is greater than 0.5.

As can be seen, the first factor loading is composed of 6 items varying between .73 and .84, the second factor loading is composed of 4 items varying between .63 and .76, the third factor loading is composed of 3 items varying between .62 and .72, and the fourth factor loading is composed of 3 items varying between .55 and .79. It is seen that all factors explain 60.37% of the general variance. The first factor explains 23.7% of the overall total variance and was named "cognitive". The second factor explains 15.61% of the overall total variance and was named "affective", while the third factor explains 11.7% of the overall total variance and was named "behavioral". The fourth factor, which is the last factor, explains 9.36% of the overall total variance and is called "kinesthetic".

After the modification, the goodness of fit indexes for the model were formed as follows: $\chi^2/df = 0.98$ ($p=.000$); RMSEA= .086; GFI= .85; AGFI= .79; CFI= .84; NFI= .74; SRMR= .08. Figure 1 below presents the model regarding the four-factor structure. When the goodness of fit indexes of the model are examined, it is seen that the χ^2/df value is 0.98. The RMSEA value is determined as .086. When the consistency indexes of the model consisting of 16 observed items and 4 main factors are examined, it is observed that the variables related to the first factor, the cognitive dimension, are between 0.20 and 0.78, the second factor, the affective dimension, are between 0.33 and 0.79, and the third factor, the variables related to the behavioral dimension, are between 0.36 and 0.67., and finally, the variables related to the fourth factor, the kinesthetic dimension, are between 0.30 and 0.79. When the model is examined, it is seen that the highest relationship with each other is between items related to the affective dimension and items related to the behavioral dimension (0.57).

In the realization of the learning activity, determining the students' behaviors and attitudes towards the lesson is of great importance. For a successful and effective music education, it is necessary to measure students' attitudes towards the lesson, to plan and direct the lesson according to these attitudes, and to receive feedback. In this context, with this research, an attitude scale has been developed that can be used to determine the attitudes towards the music lesson, which has gained importance in private schools.